Εισαγωγή στα Λειτουργικά Συστήματα

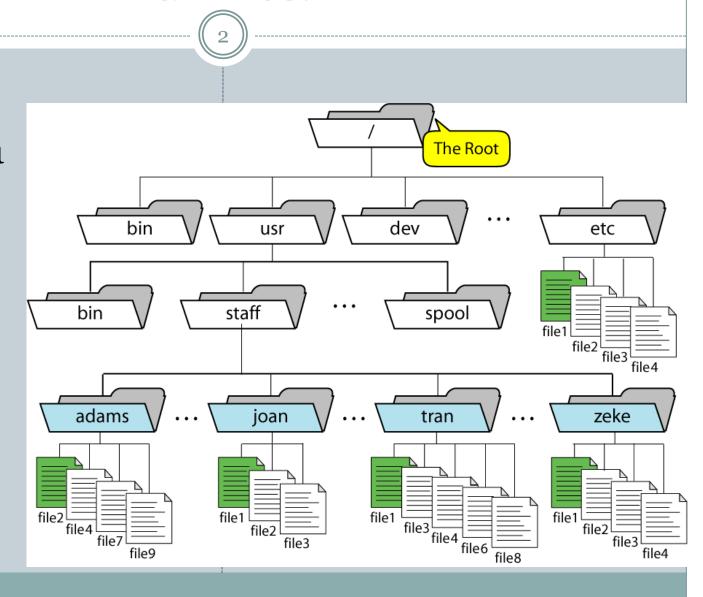
SET ΔΙΑΦΑΝΕΙΩΝ 3

ΕΙΣΑΓΩΓΉ ΣΤΟ ΣΎΣΤΗΜΑ ΑΡΧΕΊΩΝ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

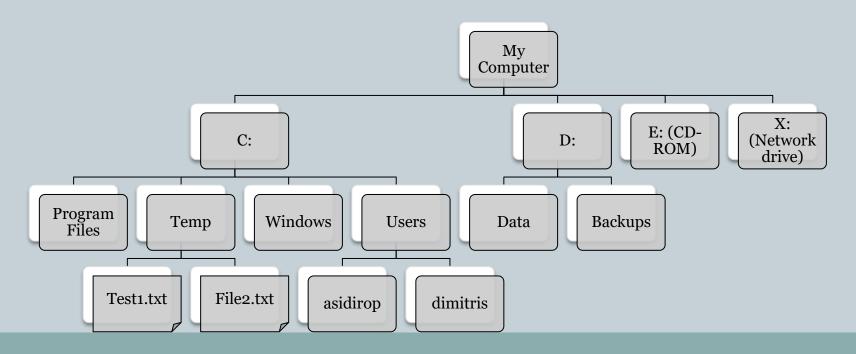
Σύστημα Αρχείων

• Το σύστημα αρχείων οργανώνεται σε μια ιεραρχία φακέλων-αρχείων.

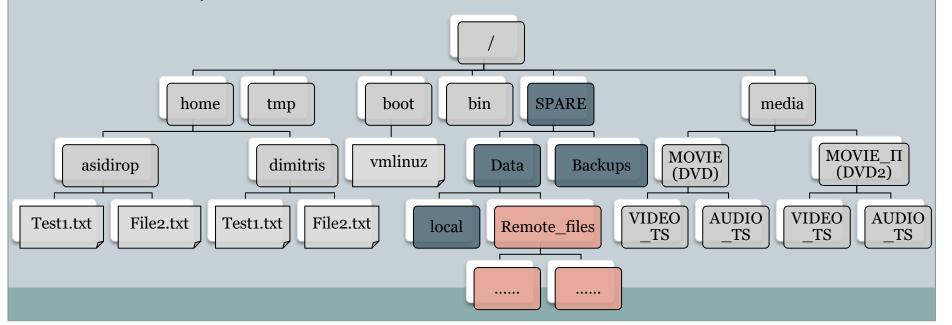
Τυπικό Σύστημα αρχείων σε Windows

- Υπάρχει η έννοια του «My Computer» που ομαδοποιεί από κάτω όλες τις συσκευές αποθήκευσης (δίσκους, CD-ROMs, USB-STICK, Δικτυακοί δίσκοι, κτλ.)
- Κάθε συσκευή συμβολίζεται με ένα γράμμα του αγγλικού αλφαβήτου ακολουθούμενο με την «:».
- Τα γράμματα «A:» και «B:» χρησιμοποιούνται (παραδοσιακά) για τα 2 floppy-drives (πλέον δεν υπάρχουν τέτοια)
- Ο πρώτος δίσκος (τόμος-partition) συμβολίζεται με το γράμμα "C:" (συνήθως)

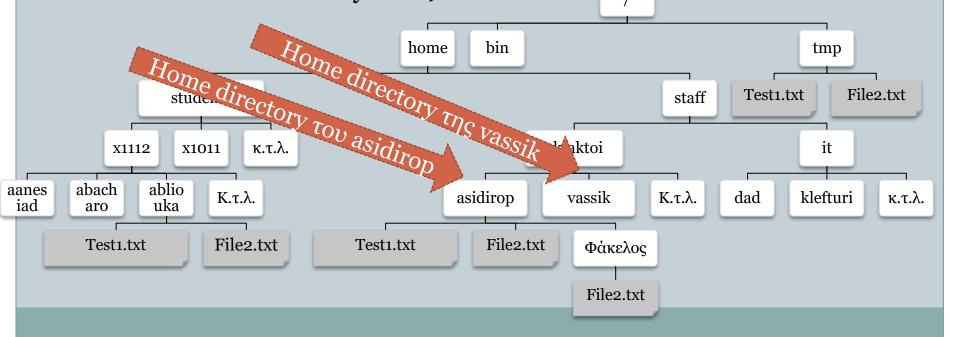
Τυπικό Σύστημα αρχείων σε Unix

- Υπάρχει η έννοια του «/» το οποίο είναι η ρίζα του δέντρου.
- Το «/» ονομάζεται και root directory.
- Κάθε συσκευή εμφανίζεται σαν τμήμα του δέντρου. Ο διαχειριστής του συστήματος μπορεί να ορίσει σε ποιο σημείο.
- Θα μπορούσε ο κατάλογος SPARE να αντιστοιχεί σε έναν 2° δίσκο. Επίσης ο κατάλογος MOVIE θα μπορούσε να αντιστοιχεί σε ένα DVD.
- Θα μπορούσε τέλος ο φάκελος «remote_files» να αντιστοιχεί σε κάποιο άλλο δίσκο ή δικτυακό δίσκο.

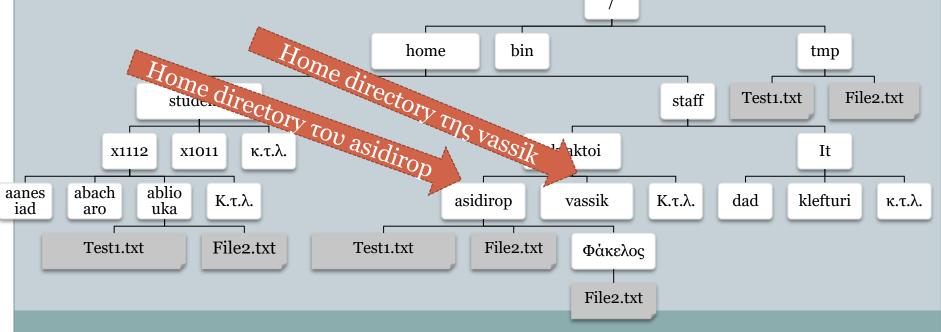
Τμήμα του συστ. Αρχείων στο aetos

- Υπάρχουν οι χρήστες asidirop, vassik, ... dad, klefturi, ...
- Για τον κάθε χρήστη δημιουργείται ένας κατάλογος ο οποίος ονομάζεται "home directory" του χρήστη. Ο κατάλογος συνήθως έχει το όνομα του χρήστη στον οποίο ανήκει.
- Ο κάθε χρήστης έχει πλήρη δικαιώματα στο "home directory" του και σε όλα τα περιεχόμενά του (σε όλο το υπο-δέντρο που ξεκινάει από το "home directory" του)

Τμήμα του συστ. Αρχείων στο aetos

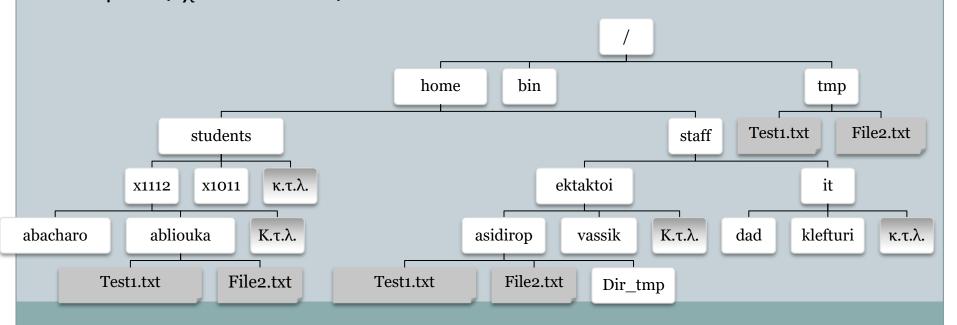
• Συνήθως ένας χρήστης δεν έχει δικαιώματα (ανάγνωσης ή εγγραφής) σε άλλους φακέλους έξω από το home directory του. Αυτό ρυθμίζεται από τους ιδιοκτήτες των υπολοίπων καταλόγων ή τον διαχειριστή του συστήματος.

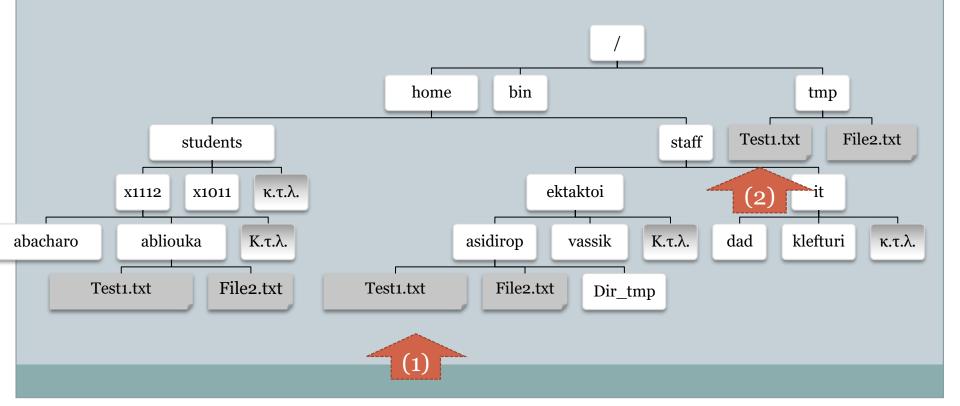
Κανόνες - περιορισμοί

- Για κάθε σύστημα αρχείων υπάρχουν διάφοροι κανόνες σε σχέση με την ονοματολογία των αρχείων (και καταλόγων).
- Για τα περισσότερα συστήματα αρχείων που υπάρχουν στο Unix ισχύουν τα εξής:
 - Το όνομα ενός αρχείου μπορεί να είναι οποιαδήποτε σειρά από χαρακτήρες. Δεν επιτρέπεται μέσα σε όνομα αρχείου (ή καταλόγου) να υπάρχει ο χαρακτήρας /.
 - Οι κεφαλαίοι από τους πεζούς χαρακτήρες είναι διαφορετικοί.
 - Ανάλογα με το σύστημα αρχείων που χρησιμοποιείται μπορεί να υπάρχουν και άλλοι περιορισμοί.
- Σε ένα σύστημα Windows (NTFS file system):
 - Το όνομα ενός αρχείου μπορεί να είναι οποιαδήποτε σειρά από χαρακτήρες. Δεν επιτρέπεται μέσα σε όνομα αρχείου (ή καταλόγου) να υπάρχουν οι χαρακτήρες: \ / : *? " < > |
 - Οι κεφαλαίοι με τους πεζούς χαρακτήρες είναι ισοδύναμοι.
- Τι συμβαίνει με τους ελληνικούς χαρακτήρες? Επιτρέπονται?

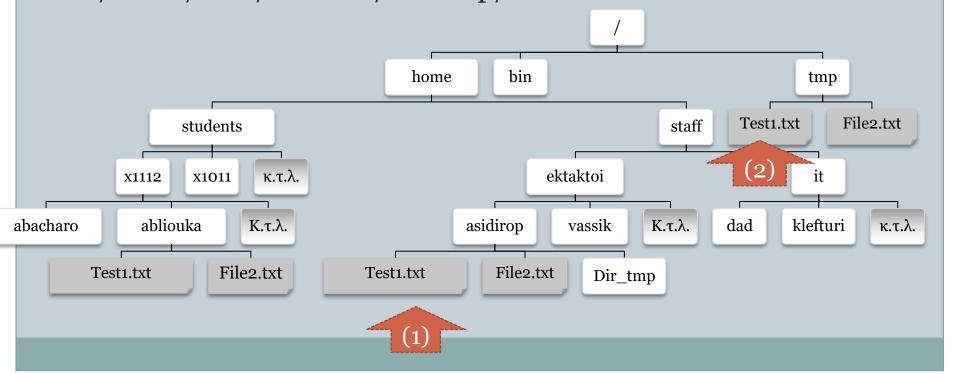
- Μέσα σε έναν φάκελο/κατάλογο μπορούμε να έχουμε πολλά αρχεία και πολλούς καταλόγους.
- Μέσα σε έναν κατάλογο δεν μπορούμε να έχουμε 2 αρχεία με ακριβώς το ίδιο όνομα. Ούτε αρχείο και κατάλογο με το ίδιο όνομα (πχ: στον κατάλογο asidirop να είχαμε και έναν υποκατάλογο με το όνομα Test1.txt, διότι ήδη υπάρχει ένα αρχείο με αυτό το όνομα).
- Μέσα σε έναν φάκελο μπορούμε να έχουμε ένα αρχείο με το όνομα "Test1.txt" και ακόμη ένα αρχείο με το όνομα "test1.txt". Τα προηγούμενα είναι διαφορετικά ονόματα (όχι στα windows)

• Πως μπορούμε να αναφερθούμε στο αρχείο Test1.txt (1) και πως στο αρχείο Test1.txt (2)?

- Αναφερόμαστε σε ένα αρχείο χρησιμοποιώντας την διαδρομή προς αυτό.
 - o /tmp/Test1.txt
 - o /home/staff/ektaktoi/asidirop/Test1.txt

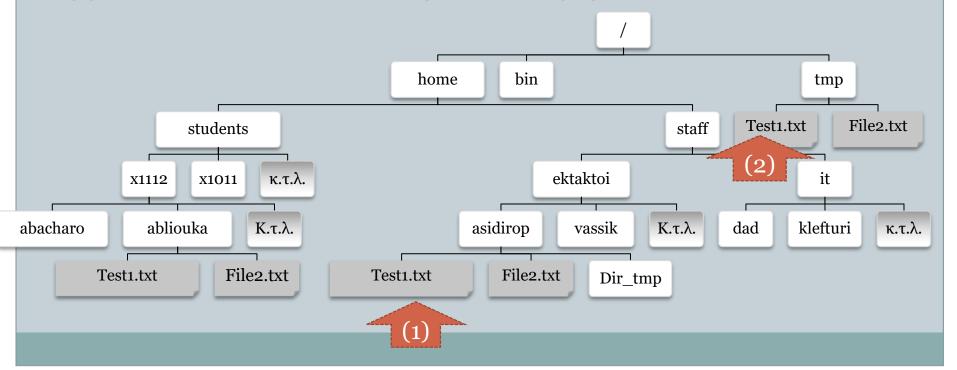
11

- o /tmp/Test1.txt
- /home/staff/ektaktoi/asidirop/Test1.txt
- Μέσα σε μια διαδρομή τα «μονοπάτια» ή οι «κόμβοι» που ακολουθούμε διαχωρίζονται με τον χαρακτήρα / (slash).
 - Προσοχή: ΌΧΙ το \ (back-slash). Ο χαρακτήρας \ χρησιμοποιείται στις διαδρομές σε DOS και Windows Λειτουργικά Συστήματα. Πλέον τα Windows αντιλαμβάνονται ως διαχωριστή ΚΑΙ το χαρακτήρα /.

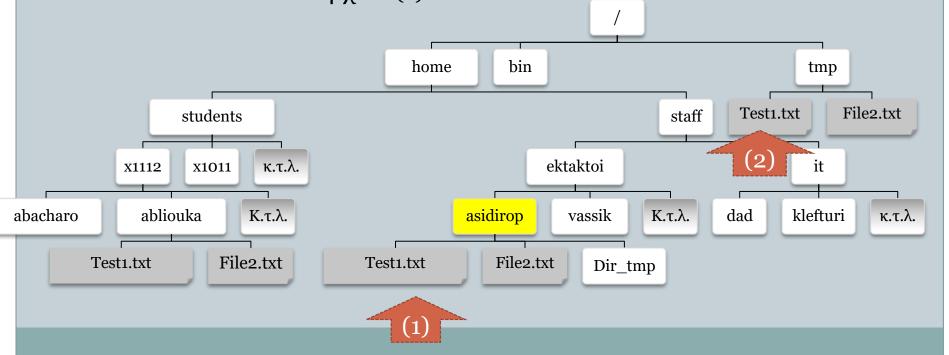
- o /tmp/Test1.txt
- /home/staff/ektaktoi/asidirop/Test1.txt
- Μια διαδρομή που ξεκινάει με τον χαρακτήρα /, τότε ξεκινάει από την ρίζα του δέντρου (root directory).
- Μια διαδρομή που ξεκινάει από την ρίζα του δέντρου ονομάζεται απόλυτη διαδρομή (absolute path).

- Είναι όμως δύσκολο κάθε φορά που θέλουμε να αναφερθούμε στο αρχείο (1) να γράφουμε ολόκληρη την διαδρομή.
 - o /home/staff/ektaktoi/asidirop/Test1.txt
- Φανταστείτε το αρχείο στο οποίο θέλουμε να αναφερθούμε να βρίσκεται 20 επίπεδα μακριά από την ρίζα.

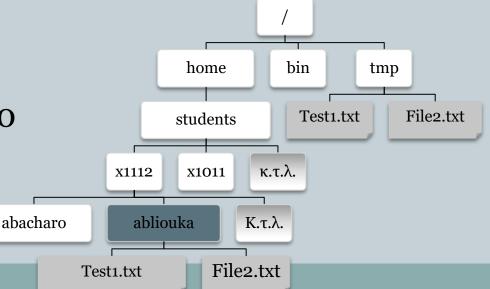

- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε Σχετική Διαδρομή (Relative path) για να αναφερθούμε σε ένα αρχείο.
- Μια σχετική διαδρομή ξεκινάει από τον κατάλογο που ονομάζεται «τρέχον κατάλογος εργασίας» (current working directory cwd).

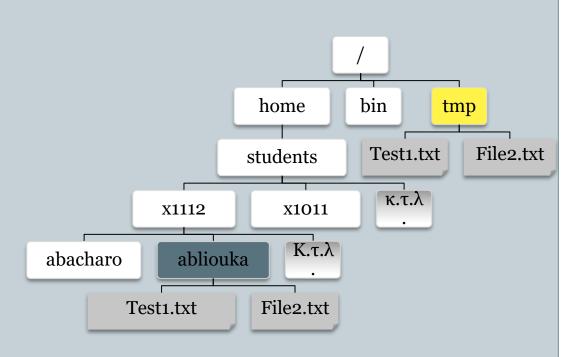
• Όταν γράφουμε ένα όνομα αρχείου (χωρίς διαδρομή από μπροστά) τότε εννοείται το αρχείο που βρίσκεται στο cwd. Με cwd το asidirop, γράφοντας Test1.txt εννοείται το αρχείο (1).

- Κάθε διεργασία (άρα και κάθε shell που εκτελείται) έχει ανά πάσα στιγμή έναν τρέχον κατάλογο εργασίας (cwd).
- Όταν ένας χρήστης κάνει login (είσοδο στο σύστημα) και εκτελείται ένα shell, τότε ορίζεται αρχικά ως cwd το home directory του χρήστη.
- Όταν κάνει login o abliouka θα οριστεί ο κατάλογος ως cwd

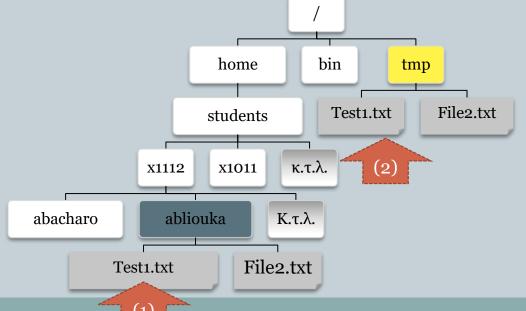

- Μπορεί ο χρήστης να αλλάξει cwd χρησιμοποιώντας την εντολή cd.
- Η εντολή cd δέχεται ως όρισμα την διαδρομή (απόλυτη ή σχετική) προς έναν κατάλογο και ορίζει τον νέο κατάλογο ως cwd.
- Πχ:
 - o cd /tmp

Πχ:

- Αρχικά cwd για τον χρήστη abliouka είναι ο /home/students/x1112/abliouka
- ο cat Test1.txt →θα εμφανίσει το αρχείο (1)
- o cd /tmp
- \circ cat Test1.txt \rightarrow θα εμφανίσει το αρχείο

18

- Πχ:
 - o cd /home/students
 - cat x1112/abliouka/Test1.txt → θα εμφανίσει το αρχείο (1) δώσαμε σχετική διαδρομή για το (1)
 - cat /home/students/x1112/abliouka/Test1.txt →
 θα εμφανίσει το αρχείο (1) δώσαμε / απόλυτη διαδρομή για το (1)
 - Κατά την χρήση του shell πως επιλέγουμε αν θα χρησιμοποιήσουμε απόλυτη ή σχετική διαδρομή?
 Επιλέγουμε την συντομότερη διαδρομή

home

students

bin

Test1.txt

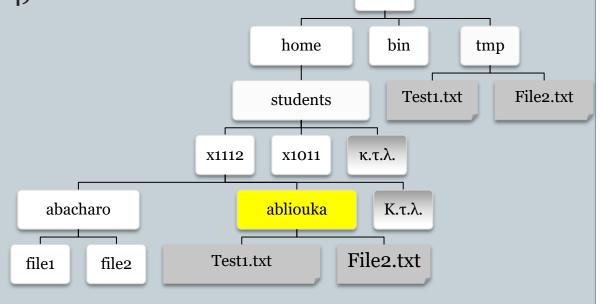
(2)

tmp

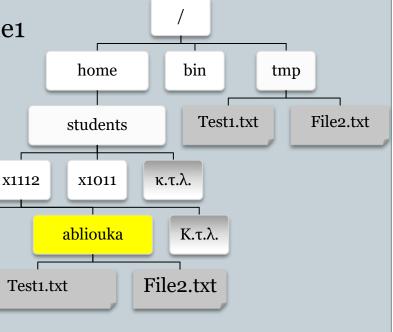
File2.txt

- Πχ:
 - o cd

 Η εντολή cd χωρίς ορίσματα, επιστρέφει τον χρήστη στο home directory του (ορίζει δηλαδή ως cwd το home directory του χρήστη).

- Έστω ότι έχουμε ως cwd τον κατάλογο: /home/students/x1112/abliouka. Πως μπορούμε να αναφερθούμε στο αρχείο file1 (3)?
 - ο Απόλυτη διαδρομή:
 - /home/students/x1112/abacharo/file1
 - ο Σχετική διαδρομή:
 - x../abacharo/file1

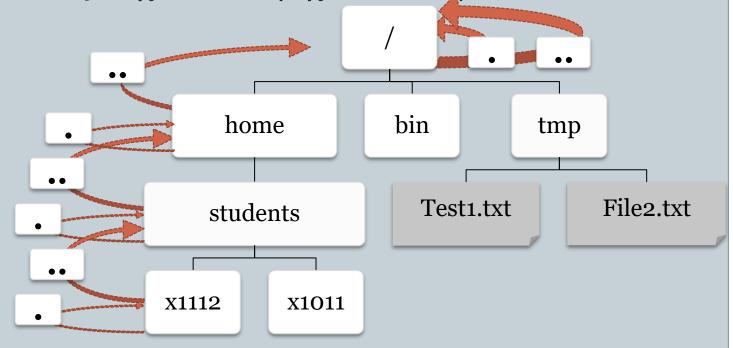

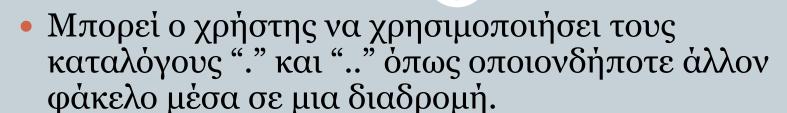
file1

abacharo

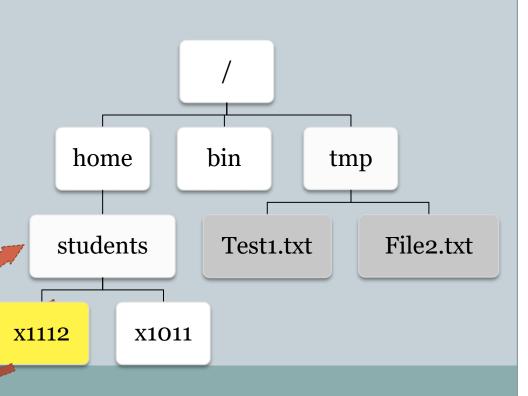
file2

- Κάθε κατάλογος περιέχει 2 «εικονικούς» υποκαταλόγους:
 - ο Τον «..» ο οποίος δείχνει στον γονικό κατάλογο
 - ο Τον «.» ο οποίος δείχνει στον τρέχον κατάλογο.

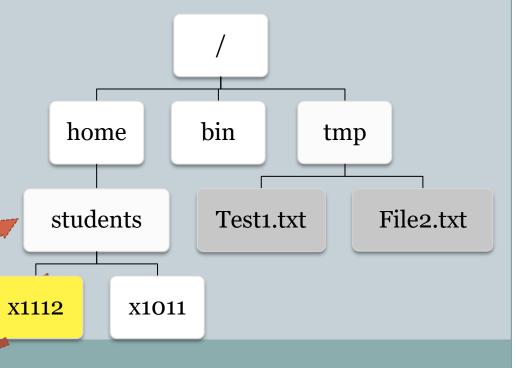

- cwd: x1112
 - \circ /home/students/x1112 \Leftrightarrow .
 - o /home/students ⇔ ..
 - o /home ⇔ ../..
 - / ⇔ ../../..
 - /home/students/x1011 ⇔ ../x1011
 - o /tmp/Test1.txt ⇔ ../../tmp/Test1.txt

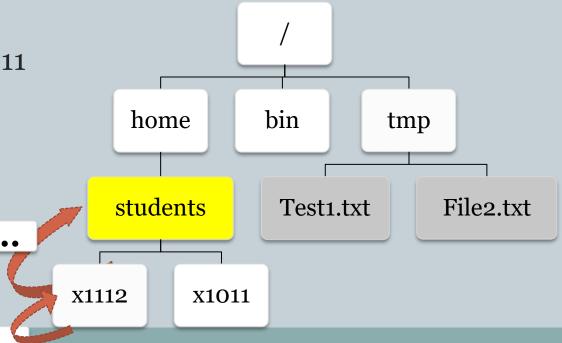
- Μερικές φορές η χρήση του «.» μπορεί να μην είναι υποχρεωτική.
- cwd: x1112
 - \circ /home/students/x1112 \Leftrightarrow . \Leftrightarrow ./ \Leftrightarrow ././.
 - o /home/students ⇔ .. ⇔ ./..
 - o /home ⇔ ../..
 - / ⇔ ../../..
 - o /home/students/x1011 ⇔ ../x1011 ⇔ .././x1011
 - o /tmp/Test1.txt ⇔ ../../tmp/Test1.txt

24

• cwd: students

- o /home/students/x1112 ⇔ x1112 ⇔ ./x1112 ⇔ ./x1112/
- o /home/students ⇔ . ⇔ ./
- o /home ⇔ .. ⇔ ../
- / ⇔ ../..
- /home/students/x1011 ⇔ ./x1011 ⇔ x1011
- o /tmp/Test1.txt ⇔ ../../tmp/Test1.txt

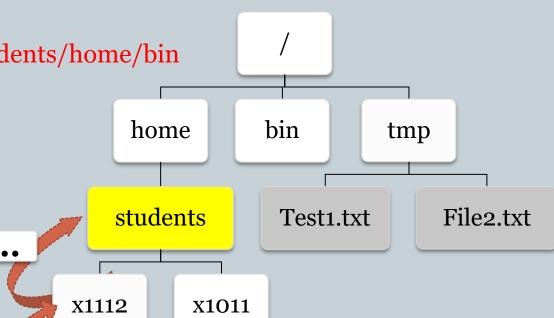

Διαδρομές (συνήθη σφάλματα)

• cwd: students

- \circ /home/students/x1112 \Leftrightarrow x1112 \Leftrightarrow ./x1112 \Leftrightarrow ./x1112/
- Οχι: students/x1112 (όταν έχουμε ως cwd students δεν αναγνωρίζεται το όνομα διαδρομής students αλλά το «.»
- o /home ⇔ .. ⇔ ../
- Όχι: home/
- o /bin/ ⇔ ../../bin
- Όχι: home/bin οὐτε students/home/bin χρησιμοποιούμε το «..» για ένα επίπεδο επάνω και όχι το όνομα του καταλόγου που βρίσκεται από πάνω

• Στον φάκελο «/» το «..» δείχνει στον ίδιο τον φάκελο (δεν θα μπορούσε να δείχνει κάπου εκτός του συστήματος αρχείων.

• Το «/» ως διαχωριστής στα τμήματα μιας διαδρομής

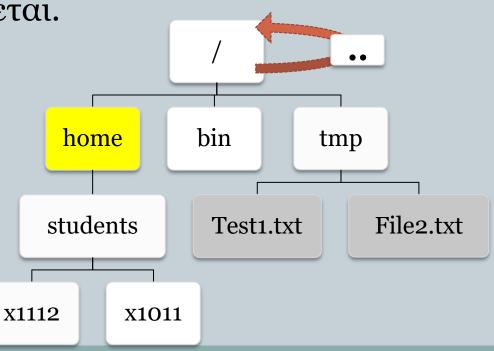
μπορεί να επαναλαμβάνεται.

• cwd: /home

o /home/students/x1112 ⇔ students/x1112 ⇔ ./students///x1112

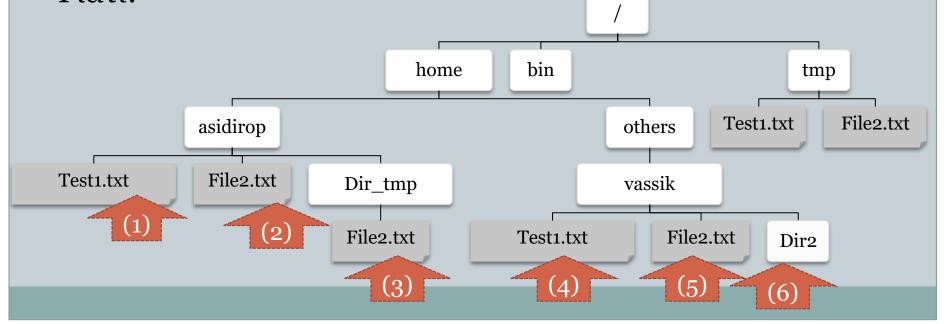
/home/students ⇔ students⇔ ./students

○ / ⇔ .. ⇔ ../../..

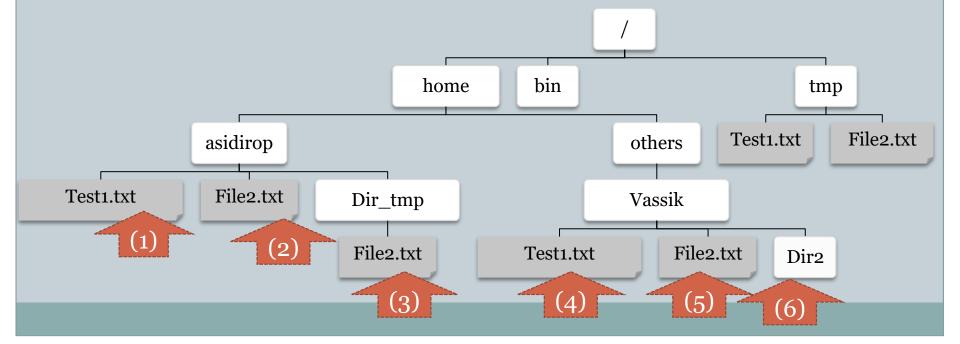
- Για το shell ο χαρακτήρας «~» έχει ειδική σημασία όταν εμφανίζεται μόνος του ή στην αρχή ενός string
- ~ ή ~/: το home directory του τρέχοντος χρήστη (του χρήστη που χρησιμοποιεί το shell τη δεδομένη στιγμή)
- ~xyz/: το home directory του χρήστη με username=xyz.

- Έστω ότι έχει κάνει login ο χρήστης asidirop:
 - ~ ⇔ ~/
 - ~vassik
 - ~asidirop
 - o ~asidirop/Test1.txt ⇔ ~/Test1.txt
 - o ~vassik/Test1.txt
- Όλες οι παραπάνω διαδρομές είναι απόλυτες ή σχετικές?
 Γιατί?

• Διότι:

- o ~ ⇔ ~/ ⇔ /home/asidirop
- o ~vassik ⇔ /home/others/vassik
- o ~asidirop ⇔ /home/asidirop
- o ~asidirop/Test1.txt ⇔ ~/Test1.txt ⇔ /home/asidirop/Test1.txt
- o ~vassik/Test1.txt ⇔ /home/others/vassik/Test1.txt

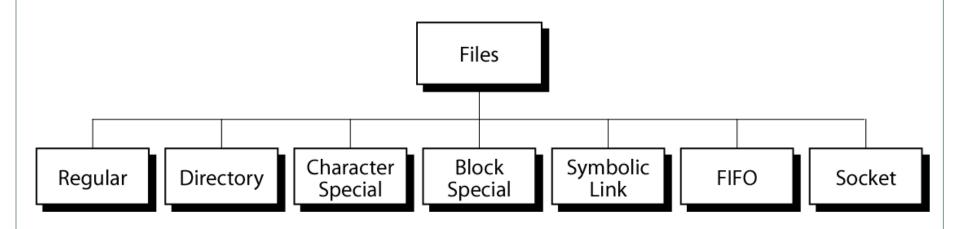

- ~ ⇔ ~/ ⇔ /home/asidirop
- Είναι απόλυτες διαδρομές διότι ξεκινούν από την ρίζα (/ - root directory)

Τύποι αρχείων

(31)

• Σε αυτήν την φάση θα ασχοληθούμε μόνο με τους 2 πρώτους τύπους (με τους υπόλοιπους αργότερα)

- Εντολή ls (list): εμφανίζει τα περιεχόμενα ενός καταλόγου:
 - ο ls /tmp (εμφανίζει τα περιεχόμενα του καταλόγου /tmp)
 - ο ls /etc ./test (εμφανίζει τα περιεχόμενα του καταλόγου /etc και του καταλόγου ./test)
 - ls (χωρίς ὁρισμα μια διαδρομή σε κατάλογο θα εμφανίσει τα περιεχόμενα του τρέχοντος καταλόγου).
 - ο ls /etc/passwd file1.txt file2.txt (εμφανίζει τα ονόματα των αρχείων που της δώσαμε ως όρισμα έχει νόημα όταν συνδυάζεται με OPTIONS της ls)

• Συνήθη OPTIONS της ls:

- ο -α (εμφανίζει και τα κρυφά αρχεία/καταλόγους)
- -l (long listing format εμφανίζει αναλυτικές πληροφορίες για τα αρχεία/καταλόγους)
- ο -t (ταξινόμηση με βάση την ώρα τροποποίησης (time)).
- -d (εάν το ὁρισμα είναι κατάλογος, τότε δεν εμφανίζει τα περιεχόμενα του καταλόγου, αλλά πληροφορίες για τον ίδιο τον κατάλογο)
- ο -R (--recursive, εμφανίζει και όλους τους υποκαταλόγους).

ls

• Οι στήλες που εμφανίζει το OPTION –l:

- Τύπος αρχείου (- για αρχείο, d για κατάλογο, άλλα σύμβολα για τους υπόλοιπους τύπους)
- Ο Άδειες χρήσης του αρχείου/καταλόγου
- Ο Σύνδεσμοι προς το αρχείο (θα το εξηγήσουμε σε επόμενο μάθημα)
- ο Ιδιοκτήτης αρχείου.
- Ιδιοκτήτρια ομάδα του αρχείου.
- ο Μέγεθος
- ο Ημερομηνία/ώρα τροποποίησης
- ο Όνομα αρχείου.

Εμφάνιση των περιεχομένων του υποκαταλόγου "public_html/OS"

```
aetos asidirop 28 $1s -1 public html/OS
total 32
             3 asidirop it
                                       15 Jun 3 2003 2002-2003ear
drwxr-xr-x
              3 asidirop it
                                      15 Jun 3 2003 2002-2003xeim
drwxr-xr-x
              3 asidirop it
                                       32 Jun 11 2004 2003-2004ear
drwxr-xr-x
              2 asidirop it
                                      107 Sep 5 2005 2004-2005ear
drwxr-xr-x
drwxr-xr-x
             3 asidirop it
                                       15 Jan 11 2005 2004-2005xeim
drwxr-xr-x
              6 asidirop it
                                     4096 Oct 17 12:28 2005-2006ear
drwx--x--x
             3 asidirop it
                                     4096 Jan 27 2006 2005-2006xeim
             1 asidirop it
                                       45 Jan 8 2003 common.css
-rw-r--r--
             1 asidirop it
                                     133 Oct 31 18:35 index.html
-rw-r--r--
drwxr-xr-x
              5 asidirop it
                                      151 Oct 31 17:38 site 200607xeimOS
```


(36)

Εμφάνιση των περιεχομένων του τρέχοντος καταλόγου

- . Points to cwd,
- .. Points to parent's dir.

```
total 126
                                    1024 Apr 26 15:49
           13 krush
                        csci
drwxr-xr-x
drwxr-xr-x
                        root
                                     512 Apr 24 15:18
           15 root
-rwx-----
            1 krush
                        csci
                                    1120 Apr 12 13:11 .cshrc
            1 krush
                                     885 Dec 2 13:07 .login
                        csci
-rwxr--r--
            1 krush
                        csci
                                     141 Mar 14 13:42 .logout
                                     436 Apr 12 11:59 .profile
            1 krush
                        csci
-rwx----
            7 krush
                        csci
                                     512 May 17 14:11 330
drwx----
            3 krush
                        csci
                                     512 Mar 19 13:31 467
drwx----
             2 krush
                                     512 Mar 31 10:16 Data
                        csci
drwx----
                                      80 Feb 27 12:23 crontab.cron
            1 krush
                        csci
```

ux% ls -la

File names begins with a dot (.) are hidden files

Directories

Regular file

Κρυφά αρχεία

- Υπάρχει η σύμβαση στο Unix: τα αρχεία (ή κατάλογοι) που το όνομά τους ξεκινάει με τον χαρακτήρα «.» είναι κρυφά.
- Οι κατάλογοι «.», «..» είναι κρυφοί.
- Ένα κρυφό αρχείο (ή κατάλογος) δεν εμφανίζεται στην έξοδο της ls
 (εάν δεν δώσουμε την παράμετρο -a)
- Μπορούμε σε έναν κατάλογο να έχουμε τα αρχεία:
 «.file1» και «file1» → είναι 2 διαφορετικά ονόματα.
 - Στα windows κρυφό είναι ένα αρχείο που έχει την ιδιότητα "hidden" που ορίζεται για κάθε αρχείο/κατάλογο. Διαφορετική έννοια σε σχέση με το unix.

Εντολές διαχ. καταλόγων

- Εντολές που αφορούν διαχείριση καταλόγων:
 - ο cd (change directory αλλαγή καταλόγου εργασίας)
 - ο pwd (print working directory εκτύπωση καταλόγου εργασίας)
 - ο mkdir (make directory δημιουργία καταλόγου)
 - o rmdir (remove directory διαγραφή καταλόγου)
 - Ο Όλες οι παραπάνω (εκτός της pwd) δέχονται ως ορίσματα διαδρομές καταλόγων (απόλυτες ή σχετικές):
 - o cd/tmp
 - o mkdir ./test <-> mkdir test
 - mkdir /tmp/test
 - o cd/tmp/test
 - o cd test (⇔ cd /tmp/test εάν το cwd είναι το /tmp)
- Δείτε τα εγχειρίδια χρήσης (manual pages) των παραπάνω εντολών για περισσότερες λεπτομέρειες.

- Εντολές που αφορούν διαχείριση αρχείων και καταλόγων:
 - cp (copy– αντιγραφή)
 - ο mv (move μετακίνηση ή μετονομασία)
 - rm (remove διαγραφή)
 - Όλες οι παραπάνω (εκτός της pwd) δέχονται ως ορίσματα διαδρομές αρχείων ή καταλόγων (απόλυτες ή σχετικές):
 - ο cp /etc/passwd ./ (αντιγραφή του αρχείου passwd από το κατάλογο /etc στον τρέχον φάκελο. Το αρχείο θα διατηρήσει το ίδιο όνομα)
 - o cp /etc/passwd ./test
 - × εάν δεν υπάρχει ο φάκελος ./test τότε: αντιγραφή του αρχείου passwd από το κατάλογο /etc στον τρέχον φάκελο. Το αρχείο θα ονομαστεί test.
 - × Εάν υπάρχει ο φάκελος ./test τότε: αντιγραφή του αρχείου passwd από το κατάλογο /etc στον φάκελο test. Το αρχείο θα ονομαστεί passwd.
 - Εάν υπάρχει αρχείο ./test τότε: αντιγραφή του αρχείου passwd από το κατάλογο /etc στον τρέχον φάκελο. Το αρχείο θα ονομαστεί test και θα γίνει overwrite του προηγούμενου αρχείου test.
- Δείτε τα εγχειρίδια χρήσης (manual pages) των παραπάνω εντολών για περισσότερες λεπτομέρειες.

- Εντολές που αφορούν διαχείριση αρχείων και καταλόγων:
 - cp (copy– αντιγραφή)
 - ο mv (move μετακίνηση ή μετονομασία)
 - rm (remove διαγραφή)
 - Όλες οι παραπάνω (εκτός της pwd) δέχονται ως ορίσματα διαδρομές αρχείων ή καταλόγων (απόλυτες ή σχετικές):
 - ο mv/etc/passwd ./ (μετακίνηση του αρχείου passwd από το κατάλογο /etc στον τρέχον φάκελο. Το αρχείο θα διατηρήσει το ίδιο όνομα)
 - mv /etc/passwd ./test
 - * εάν δεν υπάρχει ο φάκελος ./test τότε: μετακίνηση του αρχείου passwd από το κατάλογο /etc στον τρέχον φάκελο. Το αρχείο θα ονομαστεί test.
 - × Εάν υπάρχει ο φάκελος ./test τότε: μετακίνηση του αρχείου passwd από το κατάλογο /etc στον φάκελο test. Το αρχείο θα ονομαστεί passwd.
 - Εάν υπάρχει αρχείο ./test τότε: μετακίνηση του αρχείου passwd από το κατάλογο /etc στον τρέχον φάκελο. Το αρχείο θα ονομαστεί test και θα γίνει overwrite του προηγούμενου αρχείου test.
- Δείτε τα εγχειρίδια χρήσης (manual pages) των παραπάνω εντολών για περισσότερες λεπτομέρειες.

- Εντολές που αφορούν διαχείριση αρχείων και καταλόγων:
 - cp (copy– αντιγραφή)
 - ο mv (move μετακίνηση ή μετονομασία)
 - ο rm (remove διαγραφή)
 - ο Όλες οι παραπάνω (εκτός της pwd) δέχονται ως ορίσματα διαδρομές αρχείων ή καταλόγων (απόλυτες ή σχετικές):
 - o rm /etc/passwd /tmp/x ./test
 - × Διαγραφή των αρχείων /etc/passwd, /tmp/x, ./test
- Δείτε τα εγχειρίδια χρήσης (manual pages) των παραπάνω εντολών για περισσότερες λεπτομέρειες.